

İŞÇİLER ÖRGÜTSÜZ MÜ?

4 Ocak 2022

Yıldırım Koç

İşçi sınıfını diğer emekçi sınıf ve tabakalardan ayıran en önemli özelliklerden biri, örgütlenme ve toplu eylem yeteneğidir. Emekçi sınıf ve tabakaların içinde işçi sınıfının dışında esnaf-sanatkarlar ve küçük üretici köylüler de var. Ancak Türkiye’de bu toplumsal sınıfların böyle bir yeteneği, ne yazık ki, yok.

Esnaf-sanatkar, tekelci sermayenin perakende ticarete yönelmesiyle birlikte büyük bir çöküntü yaşıyor. Sözde Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu içinde örgütlüler. Ancak yaşanan büyük sıkıntılara rağmen en küçük bir kitlesel ve etkili tepkileri yok. Kaderlerine katlanıyor gibiler.

Küçük üretici köylüler artan mazot, gübre, tarım ilacı ve girdi fiyatlarından perişan durumda. Sözde Türkiye Ziraat Odaları Birliği içinde örgütlüler. Ancak açıklıkla karşı karşıyayken ve elindeki avucundakini hızla yitirirken, en küçük bir kitlesel ve etkili tepkileri yok. Mezbahaya giden koyunlar gibiler.

İşçi sınıfı farklı.

İşçi sınıfının değişik örgütlenme biçimleri var.

Günümüzde bunlar içinde en önemlisi sendikalar.

İşçi sınıfını temsil etme iddiasında olan siyasi partiler de var.

Dernekler, vakıflar, sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen platformlar da örgütlenme biçimleri.

Ancak genellikle gözden kaçırılan bir başka örgütlenme biçimi, özellikle belirli bir sürekliliği olan işyerlerindeki fiili örgütlülük durumlarıdır. Her işyerinde sözü geçen, sözü dinlenen deneyimli öncü işçiler vardır. Bir gelişme olduğunda, herkes Ahmet Abi’nin veya Ayşe Abla’nın ağzına bakar, onların sözünü dinler. Onlar, o güne kadarki davranışlarıyla fiili işçi önderleridir. İşyerinde resmen bir örgütlülük yoksa bile, önderliği kabul edilen işçiler vardır. İşler iyi gittiğinde işçiler siyasi görüşe, inanca, etnik kökene, vb. göre bölünür. Ancak işler kötü gittiğinde, ekmek kavgası onları bu kişilerin etrafında birleştirir.

Bazı sendikalardaki üyelik, esasında işçilerin veya memurların sermayeye veya hükümete karşı hak ve çıkarlarını korumaya yönelik bir örgütlenme olmaktan çok, işçileri ve memurları kontrol altında tutma çabasının bir parçasıdır. Bu nedenle, bazen örgütlü gibi gözükken gerçekte örgütsüzdür; örgütsüz gibi gözükken gerçekte örgütlüdür.

Buna karşılık bazı işyerlerindeki fiili örgütlenme, ihtiyaç duyulduğunda yanlış sendikal politikalara karşı da tavır alabilecek, gerektiğinde sermayeye ve siyasal iktidarlara kafa tutabilecek yapılardır. Örneğin, 15-16 Haziran 1970 eyleminde işyerlerindeki direniş komiteleri önemlidir. 1989 Bahar Eylemleri ilk başta sendikaların dışında, işyerlerindeki fiili önderlerin öncülüğünde gelişti; sendikaların eylemlere sahip çıkması daha sonradır. 2015 yılında Bursa’da Renault, Tofaş ve diğer işyerlerinde başlayan ve ardından Gölcük ve Eskişehir’e de sıçrayan büyük işçi eylemlerinin hedefinde, öncelikli olarak işyerinde örgütlü bulunan sendika vardı. İşçileri yönlendirenler, işçilerin kendi aralarından seçtikleri öncü işçilerdi.

İşçilerimiz gerçekçidir, sırtlarında yumurta küfesi taşıdıkları için de ihtiyatlıdır. Mecbur kalmadıkça risk almaz. Köpeğe dalaşmak yerine çalıyı dolaşmayı yeğlerler. Ancak başka çareleri kalmadığında risk alırlar. Ancak hayat zorladığında, esnaf-sanatkarın ve küçük üretici köylülüğün yapamadığı büyük işleri başarırlar. Buradaki ölçüt, hayatın zorlamasıdır; yaşayabilmek için başka çare bırakmamasıdır. O nokta geldiğinde, son derece ihtiyatlı bir biçimde başlayan bir süreç, kısa bir sürede kitle eylemlerine dönüşür. Ben bu süreci, akşam vakti Kızılay’da yayalara kırmızı ışık yanarken bekleyen insanların tavrına benzetiyorum. Yayalara kırmızı ışık yanıyordur, ancak dolmuşa yetişilecek, metroya binilecek, eve gidilecektir. Karşıya geçmek için önce birkaç kişi bir adım atar. Arkadan üç beş kişi daha harekete geçer. Sonra da bir anda bekleyen birkaç yüz kişi, yayalara kırmızı ışık yanarken karşıya geçmiştir bile. Hiçbir trafik polisi, bu kişilere müdahale etmez, edemez. İşçi sınıfımız ne zaman adım atılacağını gerçekten gayet iyi bilir. Dıştan bakıldığında örgütsüz gibi gözükken kitle, bir anda gerçek örgütlülüğünü eyleme yansıtır.

İlginç bir süreç yaşıyoruz.

Eskiden İstanbul'da Haliç'in çevresinde, Levent ve Kartal-Pendik bölgelerinde yoğunlaşmış olan sanayi kuruluşları günümüzde organize sanayi bölgelerinde, serbest bölgelerde, Çerkezköy-Çorlu-Lüleburgaz üçgeninde, Gebze ve Bandırma civarında yoğunlaşmış durumda. Bu işyerlerinde çalışan işçiler arasında günümüzde fazla bir ilişki yok. İşçiler işyerlerine servis araçlarıyla geliyor ve servis araçlarıyla işyerinden ayrılıyor. Ancak sorunlar arttığında, gerek oturdukları mahallelerde, gerek sosyal medya üzerinden hızla bir araya gelebiliyorlar.

İşçinin nasırına basmamak lazım. Ancak önümüzdeki aylarda enflasyon oranında yaşanan artış devam edecek; insanların gerçek gelirleri daha da düşecek; işçilerin ve memurların nasırına kötü biçimde basılacak. O zaman, bugün sendika üyesi olmadıkları için örgütsüz gibi gözüken insanların da, sendika üyelerinin de nasıl hızlı bir biçimde örgütlenip tepki göstereceklerine tanık olacağız.